



VVA berichten

Redactie-adres: Terracottastraat 83, 2284 HB Rijswijk

E-mailadres: luscuo04@planet.nl

april 2021, nr. 130

Auvergnaten en aanverwanten, gegroet!

Na ampele overwegingen heeft het bestuur en redactie gemeend dat er toch een Bulletin uit moest komen ook uit het oogpunt om niet helemaal het contact te verliezen met de leden.

Het laatst dat we elkaar gesproken hebben was december 2020. Daarin werd o.a. uitgebreid het coronaspook behandeld door Wiet Josso.

Om u toch nog een beetje te laten genieten van de prachtige Auvergne waar we in 2012 voor het laatst zijn geweest enkele foto's van dit vulkanisch landschap wat op velen van u die er zijn geweest ongetwijfeld een diepe indruk heeft achtergelaten.

Van het Bestuur

Het jaar 2021 is ook al weer vreemd begonnen, we zijn nog steeds niet van het Corona-virus af. Daarom nog steeds geen dag uit met de Vereniging. We hopen dat we in oktober de najaarsvergadering kunnen houden, met wellicht een diner erbij. We moeten nog even volhouden.

Er is niet zo veel nieuws te melden, maar we ontvingen het bericht dat ons oud-lid, Mart Hutchison 9 januari is overleden.



De contributie stroomt geleidelijk binnen. Wil iedereen die de betaling nog niet heeft gedaan, dit alsnog doen svp.

Verder zijn er contacten via de website gekomen. Iemand wil informatie over de familie Weesie, want overgrootmoeder was een Weesie. Een jongeman Balduk wil informatie en heeft ook weer nieuwe dingen voor ons. Verder een afstammeling van Pierre Capel, die een boek schrijft over zijn voorouders, met een mooi hoofdstuk over de eerste Capel in Nederland. Wellicht krijgen we tzt een presentatie hierover.

Wordt vervolgd.



De par-à-pluie van de Koning van Elmina



In coronatijd op zoek naar een leuke activiteit ben ik een onderzoek gestart naar de belevenissen van Cornelis Meeuwsen die in de periode 1849-1861 carrière maakte op de Goudkust, de kust van het huidige Ghana. Hij begon er als tabaksplanter en bereikte uiteindelijk als waarnemend Gouverneur de hoogste bestuursfunctie in wat toen bekend was als de “Nederlandse Bezittingen ter Kuste van Guinea”. Tussen de duizenden documenten die ik screende kwam ik een brief tegen waarvan ik het aardig vind om hem onder de aandacht van de VVA-leden te brengen.

Het is een brief van 1 februari 1861 die de toenmalige Gouverneur Cornelis Nagtglas stuurt aan de Minister van Koloniën. Nagtglas, die voor overleg teruggeroepen is naar Den Haag, heeft van de Koning van Elmina “een zijden par-à-pluie” meegekregen, die hem vroeger door het Nederlandse Gouvernement is geschonken. De paraplu is dusdanig beschadigd dat hij gerepareerd moet worden. In de brief vraagt Nagtglas de Minister om hem op kosten van het Gouvernement te laten herstellen. Omdat hij toch in Den Haag is heeft hij de paraplu alvast “gedeponeerd bij den par-à-pluie maker Laboyrie, op de Groenmarkt, te 's-Gravenhage. Derzelve (de paraplu JL) verkeert in een versleten toestand en, volgens mij genoemden par-à-pluie maker verzekerde, zoude het herstel op nagenoeg f200,00 komen te staan.” In die tijd een enorm bedrag voor het repareren van een paraplu.

De paraplu die de vorst van Elmina (hoofplaats op de Kust en zetel van het Nederlands bestuur) zal wel niet bij Laboyrie gekocht zijn. De eerste winkel van de gerenommeerde speciaalzaak in Den Haag opende namelijk pas in 1860 haar deuren. Nagtglas moet er binnen zijn gestapt zijn toen de zaak nog geen jaar oud was.

Bij het lezen van het document moest ik direct aan Frits Lammerts, de oud-voorzitter van de VvA en zijn vrouw Virginie, die de parapluzaak jarenlang draaiend gehouden hebben en haar in 2006 na 146 jaar helaas moesten sluiten.

Nieuwsgierig naar het vervolg ben ik op zoek gegaan naar de reactie van de Minister. Omdat de post er lang over deed in die tijd van zeilschepen ontving Cornelis Meeuwsen (die de taak van Nagtglas waarnam) pas een half jaar later, op 15 juli, een bericht van de secretaris-generaal van het Ministerie. De ‘par-à-pluie’ is nu een ‘zonnescerm’ geworden. Hij is hersteld, opnieuw overtrokken en per schip van Rotterdam naar de Kust van Guinea onderweg. De kosten blijken niet slecht geschat. Het opknappen van het zonnescerm ‘met nieuwe driekleurige zijde en omzet met nieuwe franje’ kostte f f 154,00, de kosten voor emballage en verzending f 29,23.

Er is ook nog een vervoersbewijs, afgegeven op 6 juni 1861 door E.W. Fabritius, gezagvoerder van het schip, de “St. George de la Mina”. Op het vervoerbewijs wordt melding gemaakt van “een kistinhoudende een parasol”. De begrippen zijn inwisselbaar naar gelang het klimaat waar het hulpmiddel gebruikt wordt; regenscherm in Nederland, zonnescerm of parasol op de tropische kust van Afrika. Met de opgeknapte par-à-pluie kon de koning van Elmina weer jaren vooruit.

Cornelis Meeuwsen is de grootvader van Anton Meeuwsen, getrouwd met Truus Weesie, zus van mijn moeder Rien Weesie. Zo stuit ik bij het doen van onderzoek onvermoed op een historische link, zij het indirect, tussen twee families met wortels in de Auvergne.

Jan Lendfers

Drie franse ketellappers in Didam

In de gemeente Didam woonden begin negentiende eeuw drie ketellappers van franse afkomst.

Pierre Lestrade trouwde in 1793 in Didam, Jean Fressange in 1795 en Jean Balleduc in 1808. Het was destijds officieel verboden katholiek te zijn. Men trouwde dus Nederduits-Hervormd. Later kon men alsnog ook wel katholiek trouwen, soms was er tijdelijk een pastoor. (mondelinge mededeling Oudheidkundige Vereniging Didam) Zo heeft Pierre Lestrade als trouwdatum hervormd 29 september 1793 en katholiek 23 oktober. Jean Balleduc 1 januari en 18 januari 1808.

Pierre Lestrade en Jean Fressange kenden elkaar. Jean was getuige bij de geboorte van Lestrade's zoon Joannes Lestrade in 1805, en werd vernoemd. Lestrade was getuige bij de geboorte van Fressanges oudste zoon Peter in 1796. Deze zoon is waarschijnlijk naar Pierre genoemd.

Jean Fressange en Jean Balleduc waren zwagers, Fressange trouwde Joanna Boerboom in 1795 en Balleduc trouwde met Gertjen Boerboom, dochters van Engelbertus Boerboom en Gesina Aalders, beiden geboren te Didam.

Er bestonden nog geen straatnamen, maar je had een nummer in de wijk. Kerk-dorp, Dijk, Greffelkamp, Loil en Holthuizen waren de buurtschappen in de gemeente Didam. Zo woonde Lestrade Dorp 95, Fressange Dorp 33 en Balduk Dorp 51. Bij zijn overlijden woonde Balduk Dorp 59. Deze adressen zijn te vinden in de bevolkingsregistratie van Didam.

De Emigratie uit Auvergne naar Nederland

Uit het noorden van het departement Lot, maar vooral uit het aangrenzende gebied van de Cantal zijn tussen 1750 en 1900 talloze mensen naar Nederland gekomen. Velen zijn uiteindelijk weer teruggegaan, maar er zijn er toch ook in Nederland gebleven. Ook nu nog wonen hier nakomelingen van die immigranten.

De dames O. Meynial en G. Coupas hebben in het door hun geschreven bulletin over de Auvergnaten in Nederland en België, diverse geschriften aangehaald, waarin op het wegtrekken van bewoners van Auvergne - een streek, die in dit verband wat ruimer moet worden gezien dan het gebied van de uitgedoofde vulkanen – de aandacht wordt gevestigd. Er wordt wel beweerd dat het reizen en trekken die mensen als nakomelingen van de Galliërs in het bloed zit, maar de voornaamste reden was toch wel dat het land geen bestaansmogelijkheid bood voor de groeiende bevolking. De mannen trokken weg om elders de kost te verdienen voor zichzelf en voor de achtergebleven familieleden. Na enige tijd – hoe verder ze weg trokken, hoe langer het duurde – kwamen ze weer thuis om, volgens een bericht uit 1765, “ de belasting te betalen en vervolgens weer te vertrekken en hun vrouw zwanger achter te laten”.

Opvallend is dat de meesten ofwel als ketellapper/koperslager of als paraplukoopman aan geld probeerden te komen. Frankrijk alléén bood niet voldoende werkterrein. Tot 1791 was Spanje bijzonder in trek, hoewel voor die tijd Nederland ook al werd bezocht.

Wanneer, waarom en hoe deze drie mannen in Didam terecht zijn gekomen is onbekend. Misschien zijn ze door dezelfde ketellapper opgeleid in de Cantal en hebben ze elkaar daar leren kennen. Mogelijk zijn ze samen gereisd.

Zij konden niet lezen en schrijven. Dat is de reden dat de achternamen en plaatsnamen van geboorte soms vreemd zijn opgeschreven door ambtenaren, dominee of pastoor.

Uit het boek: “Ketellappers, Koperslagers, Paraplumakers en overige beroepen uit Auvergne, Corrèze en Lot in Nederland” komen de drie stambomen:

Pierre (Peter) Lestrade, geboren 22 jun 1760, gedoopt Sainte Colombe , Lot, 23 jun 1760, ketellapper, overleden Didam 26 dec 1835, trouwde te Didam 23 okt 1793 *Joanna Wolters*, dochter van Albertus Wolters en Helena Aalders, gedoopt te Didam 27 dec 1766, overleden te Wehl 15 nov 1842.

Uit dit huwelijk:

1. *Grietje (Margaretha) Lestrade(n)*, gedoopt te Didam 3 feb 1795.
2. *Gosina Lestrade*, gedoopt te Didam 10 mei 1797, dienstmaagd, naaister, overleden te Stoutenburg 25 jul 1864, trouwde te Stoutenburg 1 jun 1815 *Johannes Gerardus (Jan) Schoonderbeek* (Schönenbeck), zoon van Johannes Bernardus Schönenbeck en Anna Margaretha Stevering, gedoopt te Borken 19 okt 1787, kleermaker, overleden te Stoutenburg 4 feb 1849.
3. *Peter Lestrade*, gedoopt te Didam 18 okt 1799.
4. *Adolbertus (Albertus) Lestrade(n)*, gedoopt te Didam 21 jul 1802.
5. *Joannes Lestrade*, gedoopt te Didam 22 jul 1805.
6. *Joanna Lestrade*, gedoopt te Didam 16 jan 1809, overleden te Didam 5 mei 1809.

De zoektocht naar de herkomst van Pierre was moeilijk. In de overlijdensacte in 1835, staat dat hij 90 jaar oud was. Bij het huwelijk van zoon Peter in 1827 was vader 80 jaren en bij het huwelijk van zoon Adolbertus in 1830 staat dat vader 86 jaren oud is.

In de boeken van Sainte Colombe is geen Pierre Lestrade geboren rond 1745. De enige Pierre die in aanmerking komt, is die uit 1760. Pierre was nog in 1780 in zijn geboortedorp. Hij was samen met zijn vader Pierre getuige bij de aangifte van een overlijden.

Wanneer Pierre vertrokken is, is niet bekend. Hij zal het ambacht elders hebben geleerd, in zijn geboortedorp woonde geen koperslager.

Zoons Peter en Adolbertus zijn allebei in militaire Nederlandse dienst geweest. Alle Lestrades in Nederland stammen van deze twee af.

De naam werd ook wel geschreven als Estralen, van Straal. Later is er een verschrijving Lestraden ontstaan. Deze vorm bestaat nog steeds, naast Lestrade.

Jean (Jan) Fressange (Frecensie), geboren Audia Frankrijk ca 1773, koperslager, ketellapper, overleden te Didam 71 jr 21 mrt 1844, trouwde te Didam 10 mei 1795 *Johanna (Joanna) Boerboom*, dochter van Engelbertus Boerboom en Gesina (Geeske) Albers, geboren Didam 17 aug 1768, overleden te Didam 5 jan 1845.

Uit dit huwelijk:

1. *Peter Fresange*, ged. Didam 3 jun 1796, ketellapper, ongehuwd, ovl. Didam 19 okt 1825 (ovl. als Frecensie).
2. *Maria Fresange*, geb. Didam 12 jan 1798, ged. Didam 15 jan 1798.
3. *Willem Fresange*, ged. Didam 23 jan 1799, overleden 02 juli 1802 Didam.

4. *Johanna Maria Fresange*, ged. Didam 7 feb 1801 (ged. als Vriesent).
5. *Francina Fresange*, ged. Didam 19 apr 1803 (ged. als Frisin).
6. *Maria Fresange*, ged. Didam 13 nov 1804 (ged. als Frisint), ovl. Didam 5 dec 1813 (ovl. als Fricensie).
7. *Engelbertus Fresange*, ged. Didam 4 okt 1806 (ged. als Present), ovl. Didam 11 jan 1814 (ovl. als Fresenge).
8. *Wilhelmus Fresange*, ged. Didam 27 sep 1808 (ged. als Present]), ovl. Didam 7 dec 1813 (ovl. als Fricencie).
9. *Gesina Fresange*, geb. Didam 25 feb 1811, ovl. Didam 4 dec 1813 (ovl. als Fricencie).
10. *Gerhardus Fresange*, geb. Didam 3 mrt 1812 (geb. als Frecensi), ovl. Didam 14 mrt 1812 (ovl. als Frecensie).

De naam werd gespeld in de kerkregisters als Fresange, in de burgerlijkestand boeken als Frecensie, Frecange, Fricensie, Fresinge en bij zijn huwelijk in 1795 Jan Fresens. Ook wel Present, Vresent, Fricencio.

Alleen de oudste zoon heeft de volwassen leeftijd bereikt, maar was ongehuwd. Van de dochters Maria uit 1798, Johanna Maria en Francina is verder niets bekend. December 1813 was een vreselijke maand, op de vierde overleed Gesina, op de vijfde Maria uit 1804 en de zevende Wilhelmus. Engelbertus overleed 11 januari 1814. Dus van Jean Fresange zijn er geen nakomelingen meer in Nederland.

De leeftijd en geboortejaar van Jean zijn onduidelijk. Bij het huwelijk staan de leeftijden niet genoemd. Bij de geboorte van Gerhardus is vader 46 jaar. Dat zou duiden op geboren in 1766. In twee bevolkingsregisters staat zijn geboorteplaats Audia 1773, en 59 jaar in 1830. Mogelijk wordt met Audia, Aurillac in de Cantal, bedoeld. Bij de geboorte van Gesina Balleduk in 1815 is getuige Jean Fresensie 55 jaar. Dat duidt dan op 1760. In de overlijdensakte staat dat hij 71 jaar is, in 1844, dan is het geboortejaar weer 1773. Dit maakt het zoeken naar de geboorte niet makkelijk. Aurillac is een grote stad, dus op willekeurige jaartallen zoeken kost veel tijd.

Jan Balduk (Balleduk, Balledux), geb. Pleaux ca 1776 of 1783, ketellapper, ovl. Didam 5 nov 1855 79 jr (ouders niet vermeld), tr. Didam 18 jan 1808 *Gertjen (Gerarda) Boerboom*, dr. van Engelbertus Boerboom en Gesina (Geeske) Albers, geb. Didam 23 aug 1784, ovl. Didam 19 okt 1863.

Uit dit huwelijk:

1. *Johannes (Jan) Balduk*, ged. Didam 16 jan 1809.
2. *Engelbart (Albertus) Balduk* (Balleduk), geb. Didam 23 aug 1811, ovl. Didam 26 feb 1814.
3. *Gezina Balduk* (Balleduc), geb. Didam 18 okt 1815, ovl. Didam 13 dec 1815.

De geboorte in Pleaux in de Cantal, van Jan Balduk is niet gevonden. Er zijn verschillende jaartallen mogelijk.

Bij huwelijk 25 jr., dan zou hij geboren zijn in 1782 of 1783. Bij de geboorte van Jan in 1809 staat van de ouders geen leeftijd genoemd. Bij de geboorte van Gezina in 1815, is vader Jan 32 jaar. Dan kom je ook op 1783 als geboortejaar.

Bij het huwelijk van zoon Johannes in 1833, is vader Jan 50, dat wijst ook op 1783. In de overlijdensacte in 1855 staat dat hij 79 jaar oud is, dan zou betekenen geboren in 1776. In het bevolkingsregister van 1838 staat als geboortejaar 1776 genoemd.

Zoon Johannes had tien kinderen met Hendrina Damen. Alle Balduks in Nederland stammen hier van af.

De naam is ook vaak op een andere manier geschreven. Balledux bij het huwelijk in 1808. Baildux bij het huwelijk van zoon Jan in 1833. Bij de geboorte van Wilhelmus Fresange (Present) in 1808 zijn Jan Bonne Duck en Gertjen Boerboom getuigen.

Het is goed mogelijk dat de naam oorspronkelijk Baladuc is. In St. Paul de Salers is in 1820 een Pierre Baladuc geboren, zoon van Guillaume. Dit moet nog verder uitgezocht worden.

Verder is het misschien mogelijk om uit te zoeken waar in Didam ze precies gewoond hebben. Misschien zijn er ook vergunningen verstrekt om het beroep te mogen uitoefenen. Zijn ze officieel Nederlander geworden? Moesten zij ook een soort gilde-proef afleggen? Zodra het weer mogelijk is, ga ik een afspraak maken met de Oudheidkundige Vereniging Didam, waar ik al een paar jaar lid van ben. Zij weten wellicht meer over de drie mannen uit Frankrijk.

Bronnen:

Vereniging Vrienden van Auvergne: Ketellappers, Koperslagers, Paraplumakers en overige beroepen uit Auvergne, Corrèze en Lot in Nederland.

Les Auvergnats en Hollande et en Belgique, 1983, Bulletin du groupe de recherches historiques et archéologiques de la vallée de la Sumene.

wiewaswie.nl , hier kun je ook bevolkingsregisters vinden.

genver.nl , hier staan de provincies, met alle gemeenten en de beschikbare akten.

openarch.nl, diverse akten.

archives.cantal.fr, hier de gegevens uit Aurillac en Pleaux te vinden.

archives.lot.fr, hier de registraties van Sainte Colombe te vinden.

maart 2021 Anita Lestrade